

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

105. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](https://www.facebook.com/istinyeuniv.edu) [t /istinyeuniv.edu](https://www.instagram.com/istinyeuniv.edu) [i /istinyeuniv.edu](https://www.youtube.com/istinyeuniv.edu)

Öğrencimiz Özenç Kayalı tarafından tasarlanmıştır.

MİLLÎ MÜCADELE'NİN TEMEL TAŞI

AMASYA GENELGESİ

Millî Mücadele'nin yol haritasını belirleyen bir belge
özellikliğini taşıyan Amasya Genelgesi'nin
yayımlanmasının üzerinden
102 yıl geçti

30 Ekim 1918

Mondros Ateşkes
Antlaşmasının
imzalanmasının ardından
Anadolu, düşman tarafından
işgal edilmeye başlandı

15 Mayıs 1919

İzmir işgal edildi

16 Mayıs

9. Ordu Müfettişi olarak
Samsun'a atanan Gazi
Mustafa Kemal Atatürk,
milletin bağımsızlığının
tehlikede olduğunu görüp
kurtuluş mücadelesini
başlatmaya karar verdi

19 Mayıs

Mustafa Kemal Samsun'a
ayak bastı

25 Mayıs

Samsun'da 6 gün kalan
Mustafa Kemal Havza'ya
geçti

Havza'da bir süre hazırlık
yaparak toplumun önde
gelenleriyle iletişime geçen
Mustafa Kemal, Amasya
Müftüsü Hacı Tevfik
Efendi'ye bir telgraf
göndererek Amasya'ya
gelmek istediğini bildirdi

Hacı Tevfik Efendi, Mustafa
Kemal'in telgrafına,
"Amasya halkı vatan, din ve
devlet yolunda mücadele
edenleri bağrına basmakla
müftehîr olacaktır." şeklinde
cevap verdi

12 Haziran

Amasya'ya gelen Mustafa Kemal,
vatandaşlar ve şehrin önde
gelenleri tarafından coşkuya
karşılandı

21 Haziran

Saraydüzü Kışlası'nda, Mustafa
Kemal Atatürk, 20. Kolordu
Komutanı Ali Fuat Paşa, "Hamidiye
Kahramanı" olarak tanınan eski
Bahriye Nazırı Hüseyin Rauf Bey ve
3. Kolordu Komutanı Refet Bey'in
hazır bulunduğu, Kurmay Yarbey
Arif Bey, eski İzmit Sancak Beyi
İbrahim Süreyya Bey, Yüzbaşı
Osman Nuri, Tufan Bey, Yedek
Teğmen Recep Zühtü, Efganlı,
Teğmen Abdurrahman, Maliye
Müfettişi Arif Bey, Erzurum 15.
Kolordu Komutanı Kazım Karabekir
Paşa, Yıldırım Kıtası Müfettişi
Mersinli Cemal Paşa ve 1. Kolordu
Komutanı Cafer Tayyar Bey'in de
telgraf vasıtasıyla katıldığı genelge
görüşmeleri başladı

22 Haziran

Ertesi sabaha kadar devam eden
görüşmelerin ardından Amasya
Genelgesi açıklandı

**"Milletin istiklalini
yine milletin azim ve
kararı kurtaracaktır."
vurgusu, alınan bütün
kararların özeti ve
bağımsızlığa giden
yolun başlangıcını
oluşturdu**

Haziran Ayı ve Türkiye

Doç. Dr. Fahri Erenel

ABD eksenli yeni bir dünya düzeni tasarımı üzerine odaklanan, zirvelerin yapıldığı ay olarak tarihe geçen Haziran sona ermek üzere. Son Avupa Birliği (AB) zirvesi ile sahne perdelerinin şimdilik kapandığını söyleyebiliriz. Artık alınan veya alınamayan kararların sahada uygulamaları üzerine odaklanacağız.

Bu zirvelerden Türkiye'nin hedeflerine tam olarak ulaşabildiğini söylemek zor. Türkiye'nin özellikle Ege ve Doğu Akdeniz'de her türlü iyi niyetli yaklaşımını taviz vermek olarak gören ABD ve AB daha çoklarını isteyecekler gibi görünüyor.

AB zirvesi bunun habercisi gibi. Türkiye'nin AB üyelik sürecinde ilerleme, gümrük birliği anlaşmasının yenilenmesi taleplerinin dikkate alınmasını beklediği bu zirve'den çıkan sonuç, Türkiye'nin sadece mülteci barınma yeri olarak görülmesi ve karşılığında 3 milyar avro verilmesi olmuştur. AB, mülteciler konusunda zaman kazanmaya çalışmaktadır. Türkiye-Yunanistan sınırında AB desteği ile yapılmakta olan duvar, bu duvarın her türlü teknoloji ile donatılmaya çalışılması aynı zamanda AB'nin sınırını da kesinleştirmektedir. Bu sınırda Türkiye AB dışında bırakılmaktadır.

ABD'nin Dedeoğlu dahil Yunanistan'da birçok bölgede üs teşkil etmesi, Yunanistan Özel Kuvvetleri'ne ilk etapta 9 milyon dolar yardımda bulunması, karşılıklı savunma işbirliği anlaşmasının 3 yıl içinde ikinci kez ABD lehine güncellenmesi ve en önemlisi 22 Haziran 2021 tarihinde ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi'nin oybirliği ile onayladığı, Yunanistan'a yönelik askeri malzeme ve eğitim yardımını öngören yasa tasarısı ABD-AB işbirliğinin Türkiye karşılığında daha çok birleştiğinin en önemli göstergeleri olarak görülmelidir. Onaylanan yasa tasarısı ile 2022-2026 yıllarında Yunanistan'a yıllık 1.8 milyon dolar değerinde uluslararası askeri eğitim desteği ve silah alımı için kredi verilmesi, Yunanistan'ın sipariş verdiği F-35 uçaklarının teslimatı için yönetime yetki verilmesi, Sözde Kıbrıs Cumhuriyeti, İsrail, Yunanistan ve ABD arasında bir parlamentolar arası grup kurulması hedeflenmektedir.

Bu tasarı ile hedefin Rusya olmadığı aşıkardır. AB ile ABD, Türkiye'nin batı ile ilişkisini kesebilmek için her türlü yöntemi uygulamaya başlamışlardır. Duvar, Askeri ve Siyasi Destek...

Güney Kıbrıs Rum Yönetimine uyguladıkları silah ambargosunu kaldırmaları, Bulgaristan'da tesis ettikleri ABD üsleri de bu planın bir parçasıdır. Bulgaristan'daki üslerin Rusya'ya karşı kurulduğu düşünülebilir. Ancak, bu üslerle birlikte ABD'nin Türkiye'yi batıdan kuşattığını dikkate almalıyız.

Diğer taraftan Karadeniz'de Rusya'yı tehdit etmek üzere artan NATO faaliyetleri, NATO kapsamında da olsa hem Rusya ile ilişkileri nedeniyle Türkiye'ye uyarı, hem de NATO aracılığı ile Türkiye'yi çevreleme hamlesidir.

Suriye ve Irak'ta ki ABD etkiliğini zaten biliyoruz. ABD hem Türkiye'yi, hemde Rusya'yı kuşatmaya devam ediyor. Ermenistan'daki seçimleri batı yanlısı Paşinyan'ın kazanması ilerleyen zaman diliminde sıranın Kafkaslara geleceğinin işareti olarak algılanabilir.

Türkiye, mutlaka bu çevrelemeyi etkisiz hale getirmelidir. Bu çevreleme atıkça baskılar daha artabilecektir. Bu durum geleceğimizi için ciddi bir beka sorun haline gelebilecektir. Türkiye, gecikmeksizin Suriye'de M4 karayoluna kadar olan bölgeyi, Irak'ta Sincar ve Musul dahil

Irak'ın Kuzeyini kontrolü altına almalı,Kıbrıs'ta KKTC'nin tanınması veya Anavatan'a bağlanması için girişimlerini arttırmalı,KKTC'de gecikmeden deniz ve hava üsleri teşkil edilmeli,Yunanistan'ın Lozan anlaşmasına aykırı bir şekilde uluslararası hukuk tanımadan silahlandırmaya devam ettiği adaları kıyılarımıza en yakın olandan başlayarak ele geçirmeli,Ege denizinde Çin'in yaptığı gibi yapay adalar oluşturularak Yunanistan'a karşı hamle üstünlüğü sağlanmalı,Girit adasını üzerinde olan haklarımız daha güçlü bir şekilde gündeme getirilmelidir.

AB ve ABD'nin hamlelerine karşılık verilmez ise Haçlı seferleri, akabinde misyonerler ile başlattıkları Anadolu'yu Hristiyanlaştırma ve ele geçirme çabaları, sonra İngiltere'nin öncülüğünde Anadolu'yu işgal etme planları akamete uğratılan batı, Sevr'i uygulama konusunda giderek güçlenebilecektir.

Gün birlik zamanıdır.

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/sigara-icenlerin-sayisi-tum-zamanlarin-en-yuksek-seviyesine-ulasti-584817.html>

1984 Romanı, 2024'te Gerçek Olabilir.

Turque Diplomatique-Haziran 2021 sayısı (BBC,27Mayıs2021)

Microsoft Başkanı Brad Smith, insanların yapay zekaya karşı korunmaması halinde, George Orwell'in "1984" romanında tasvir ettiği hayatın "2024'te gerçek olabileceği" uyarısında bulundu. BBC'nin Panorama programına konuşan Smith, hızla gelişen teknolojiye yetişmenin zor olacağını söyledi. Programda, Çin'in vatandaşlarını izlemek için artan bir şekilde yapay zekayı nasıl kullandığı ele alınıyor. Bu uygulamaları eleştirenler, devletlerin bu alandaki hakimiyetlerinin demokrasiyi tehlikeye atmasından korkuyor.

Smith, "Gelecekte halkı koruyacak yasaları yürürlüğe koymazsak, teknolojinin yarışta hızla öne geçtiğini göreceğiz ve yetişmek çok zor olacak" dedi. "George Orwell'in '1984'te verdiği dersleri sürekli olarak hatırlıyorum" diyen Smith, sözlerini şöyle sürdürdü: "Hikayenin özünü biliyorsunuz...Herkesin yaptığı her şeyi görebilen ve her zaman herkesin söylediği her şeyi duyabilen bir hükümet...evet, bu 1984'te gerçekleşmedi ancak dikkatli olmazsak 2024'te gerçekleşebilir."

Smith, dünyanın belirli yerlerinde gerçekliğin, bilim kurgudaki manzaraya gi- derek daha fazla benzemeye başladığını da sözlerine ekledi.

Çin, 2030 yılına kadar yapay zeka kullanımında dünya lideri olmayı hedefliyor. 2019'da Çin, yapay zeka teknolojilerinde inovasyon için akademik kurumlar tarafından güvence altına alınan patent sayısında ABD'yi geçti. Comparitech'in araştırmasına göre dünyadaki 770 milyon CCTV kamerasının % 54'ü Çin'de bulunuyor.ABD Yapay Zeka Ulusal Güvenlik komisyonu Başkanı ve eski Google CeO'su Dr. Eric Schmidt'e göre yapay zeka konusunda Çin'i yenmek gerek:

"Çin ile jeopolitik, stratejik bir çatışma içindeyiz. demokrasilerin yapay zeka mücadelesini kazanmasının yolu, ulusal ve küresel stratejilere sahip olma adına kaynaklarımızı bir araya getirmekten geçiyor. Bunu yapmazsak, bize başka değerlerin empoze edileceği bir geleceğe bakıyor olacağız."

Çin hükümetine danışmanlık yapan Dr. Ian Sue ise "Çin gerçekten de teknoloji geliştirmede muazzam ilerleme kaydetti. ABD bunun bir tehdit olduğunu düşünüyor" diyor. London School of Economics'ten Doç Dr. Keyu Jin' de Çin'in değerlerini ihraç etmeye çalışmadığının altını çiziyor.

Dr.Eric Schmidt,Google'ın ana şirketi Alphabet'in İcra Kurulu Başkanı olarak görevini sürdürürken, 2016 yılında ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) danışmanı oldu. Google daha sonra Pentagon ile bir sözleşme imzalayarak,askeri bir projenin parçası olarak bazı görüntü tanıma teknolojilerinin kullanılmasına izin verdi. Maven Projesi,insansız hava araçlarından elde edilen görüntülerdeki insan-ları ve nesneleri ayırtetmek için yapay zekayı kullandı.Dr. Schmidt, "O . zamanlar Maven,çeşitli arap çatışmalarında kullanılan drone görüntüleri için insan gözünün yerini makine görüşüyle değiştirmenin bir yoluydu. Bu teknolojinin kullanımını ulusal güvenlik açısından olumlu ve Google için iyi bir ortaklık olarak gördüm"diyor.

Fakat proje,istifa eden ve projeye karşı dilekçe veren Google çalışanlarındaneleştiri aldı. Google'ın üzerinde çalıştığı projenin iç yüzünü keşfettiğinde 2018'de istifa eden yazılım mühendisi Laura Nolan, "Google savaş işine karışmamalı" dedi. "Ellerimde kan varmış gibi hissettim" diye konuşuyor.Nolan,bu teknolojinin gelecekte "hedeflerin vurulmasında" kullanılabileceğini

söylüyor. Google ise Haziran 2018'de Maven Projesi'nden tamamen çekilmeden önce, yapay zekanın "yalnızca saldırgan olmayan amaçlar için" kullanılacağını açıkladı. Dr. Schmidt ise ordunun doğru kararları vermesine yardımcı olabilecek teknolojinin "iyi birşey" olduğu kanısında.

Pentagon ise küreel yapay zeka ile silahlanma yarışını kazanmak için Silikon Vadisi'nde ortaklıklar aramaya devam ediyor. ABD Savunma'nın Geleceği Görev Gücü Başkanı Seth Moulton, teknoloji şirketlerinden Pentagon'a destek vermelerini istiyor: "Çünkü biz bir yarıştayız, rekabet ediyoruz. Asıl konu bu. Bu yarış kazanmamıza yardım edecek misiniz yoksa bizim karşımızda mı olacaksınız?"

Moulton, yapay zekayla silahlanma yarışının Çin ile çatışmaya yol açabileceğini de söylüyor. Çin hükümetine danışmanlık yapan Dr. Ian Şue ise çatışma potansiyeli olduğunu kabul etsede, "Ancak bu kaçınılmaz değil. ABD ve Çin bunun olmasını önlemek için gerçekten işbirliği yapmalı" diyor.

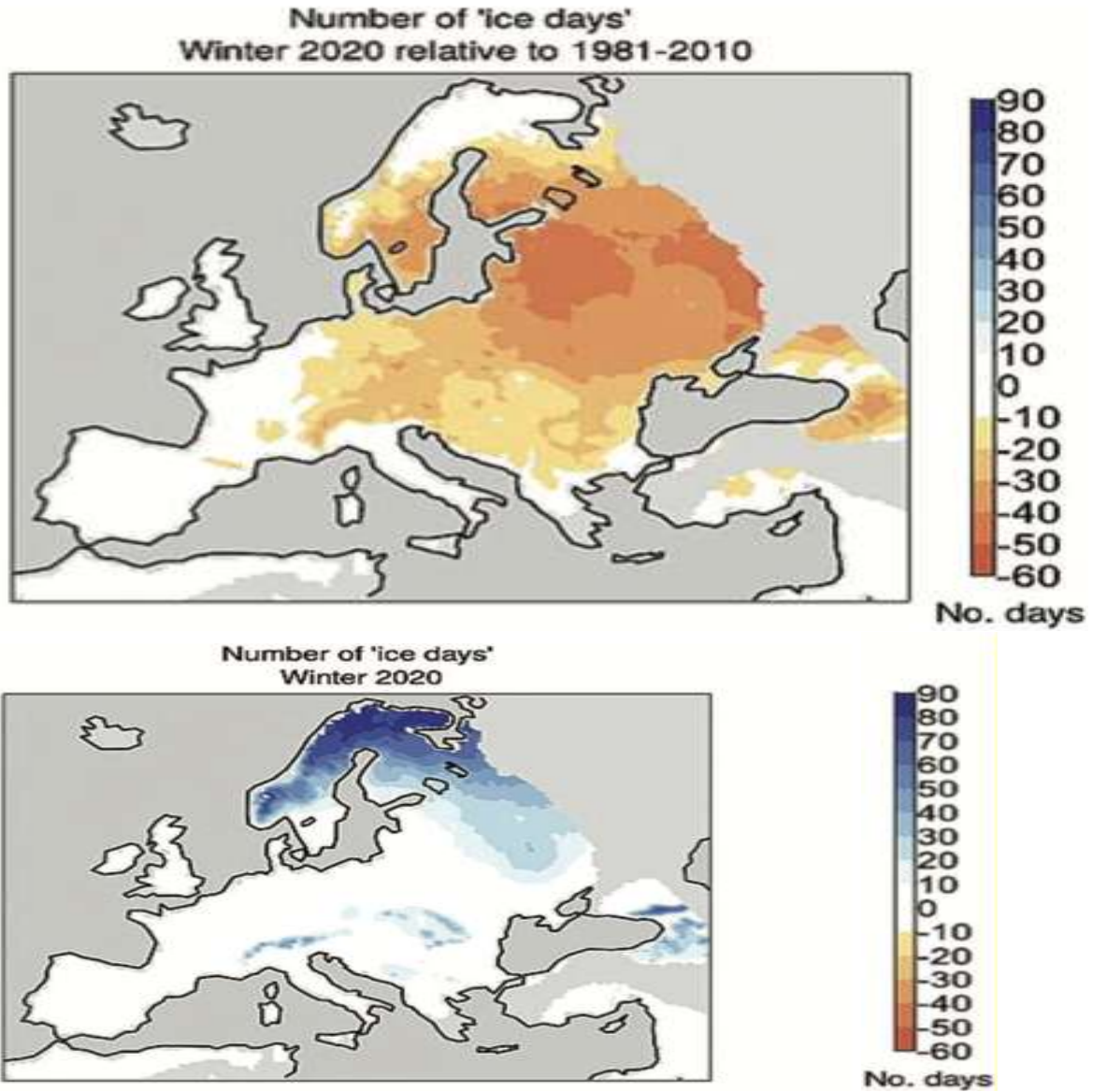

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/teslim-olan-teroristlerin-profilini-cikarildi-579564.html>

Avrupa'nın 2020 İklimi

Turque Diplomatique-Haziran 2021 sayısı (AB Haber Portalı Euronews,14 Mayıs2021)

Avrupa'nın 2020 iklimi, geçtiğimiz yıl yaşanan tüm zorluklara rağmen gözlerden kaçmadı. Peşpeşe yaşanan aşırı hava olayları ve hem küresel hem de bölgesel iklimlerin etkileri, Avrupa'nın mevsimlerine damga vurdu.Toplanan veriler ise Avrupa'nın ısınma yolunda ilerlediğini net bir şekilde gösterdi. Copernicus İklim Değişikliği Servisi tarafından yayımlanan ve 2020 yılında Avrupa genelinde görülen genel iklim modelleri ve hava olaylarını ele alan 2020 Avrupa İklim Raporu (ESoTc), iklimdeki değişimlere ve değişkenliklere ışık tutmanın yanı sıra verileri daha küresel bir açıdan da değerlendirdi.

Kış 2020'de en yüksek sıcaklığın donma noktasının altında olduğu günlerin sayısı (üst) ve Kış 2020'de 1981-2020 ortalamasına göre yaşanan değişim (alt).

Sıcaklığın önceki yıllara kıyasla neredeyse yarım derece daha yüksek seyrettiği 2020, Avrupa'da bugüne kadar yaşanmış en sıcak yıl olarak kayıtlara geçti.Kıta genelinde ki ortalama sıcaklıklar 1981-2010 ortalamalarının üzerinde seyretti. Hatta Avrupa'nın kuzeyi ve doğusunda bulunan bazı bölgelerde sıcaklığın en az 2 °c daha yüksek olduğu gözlemlendi. Aynı bölgelerde günlük en düşük sıcaklıklar da ortalamaların üzerinde seyretti. Fransa ve Benelüks ülkelerinde ise günlük en yüksek sıcaklıklar normalin üzerinde oldu.

Copernicus İklim Değişikliği Servisi'nin kıdemli bilim insanlarından ve raporun yazarlarından olan Francesca Guglielmo "Aşırı yüksek sıcaklıklarınaşandığı dönemler oldu,yazın sıcaklık dalgaları vurdu ve sonbaharda normalin üzerinde seyreden hava sıcaklıkları kaydedildi.Ancak, bu süreçler, geçtiğimiz yıllara kıyasla daha az yaygın ve daha kısa süreli olarakyaşandı"diyor.

En çarpıcı hava anomalisi geçtiğimiz kış yaşandı. Bilim insanlarının"olağanüstü sıcak bir kış" diye niteledikleri mevsimde, kayıtlara geçen son rekor sıcaklığın 1,9°C ve 1981-2010 ortalamasının 3,4°C üzerine çıkan sıcaklıklar görüldü.Servisin kıdemli uzmanlarından, raporun başyazarı Dr. Freja Vamborg, "Sıcaklığın gün boyunca sıfır derecenin altında kaldığı günlerin sayısı,yaşanan ısınmayı göstermektedir. Belirli bir bölgede don yaşanması veya yaşanmaması ciddi bir fark yaratır"diyor.

Avrupa'nın kuzeyi ve doğusunda hava koşulları alışılmışın dışında seyretti. Baltık Denizi, Finlandiya ve Rusya'nın batısı,1981-2010 ortalamasına kıyasla 8°C daha sıcak bir kış yaşadı. Baltık Denizi ve Finlandiya Körfezi'nde daha az buzlanmanın görüldüğü 2020 yılında "soğuk stresi"diye adlandırılan soğukla ilgili ciddi rahatsızlıkların yaşanması riski,kayıtlara geçen en düşük seviyede idi. "Bu kış görülen çok şiddetli ve şiddetli soğuk stresi vakalarının görüldüğü gün sayısı,1980'li yıllardan bu yana en düşük seviyedeydi" diyen Dr. Guglielmo, sözlerine şöyle devam ediyor: "Avrupa'da süren bir ısınma trendi mevcut ve şu anda sanayi öncesi döneme kıyasla2,2°C'lik bir artış söz konusu."

Yaz aylarındaki sıcaklık farkı ise kış ve sonbahar aylarında görülen fark kadarbüyük olmadı. Haziran ayında Avrupa'nın kuzeydoğusunda oldukça yüksek sıcaklıklar yaşanmış olsa bile, 2018 ve 2019yıllarında aşırı yüksek sıcaklıkların etkisinde kalan Akdeniz Bölgesi, Orta Avrupa ve Balkanlar, 1981-2010 ortalamasına kıyasla daha az aşırı sıcak gün yaşadı.

Yalnızca birkaç sıra dışı meteorolojik olay dışında,Avrupa'da yağış ortalaması açısından normal bir yıl yaşandı.Ortalamadan daha yağışlı geçen kış mevsiminde yağışların en sık görüldüğü ay Şubat oldu. Şubattaki yoğun yağışlar Avrupa'nın batısında birçok yeri etkiledi ve nehirlerde suyun en üst seviyelere yükselmesine neden oldu. Fakat hemen ardından her şey değişti.Avrupa Orta Vadeli HavaTahminleri Merkezinde(EcMwf)küresel su döngüsü üzerine araştırma yürüten Dr. David Lavers,"Kışın yaşanan bol yağışlıhavadan ilkbahardaki kuraklığa ne kadar çabuk geçtiğimiz gerçekten şaşırtıcı" diyor. "Yağışlardan, topraktaki nem oranından ve nehir akışlarından net bir şekilde görebildiğimiz bu ani değişim, bitki örtüsünü sert bir şekilde etkiledi" diyen Dr. Lavers, aynı zamanda raporun ortak yazarlarından biri. İlkbahar mevsiminin yağışsız,az bulutlu vebol güneşli geçmesi,topraktaki nemin buharlaşmasına ve rapora göre Avrupa'nın son 40 yıl içinde gördüğü en kurak ilkbaharın yaşanmasına neden olmuş.

Uzmanlar,yağış olaylarının Avrupa genelinde daha aşırı bir hal alıp almadığı konusunda henüz net bir yanıt verilemediğini ifade ediyor.Fakat Meteofrance;Akdeniz bölgesindeki yağış yoğunluğunda son 50 yılda % 22'lik bir artış olduğunu ve şiddetli sağanak yağışların yaşanma sıklığının aynı süre içerisinde neredeyse iki katına çıktığını tahmin ediyor.

“Arktik kuşakta 2020 yılında ölçülen sıcaklıkları,küresel iklim değişikliğine dair kritik bir işaret olarak değerlendirmek gerekiyor” diyen Dr. Vamborg, Kuzey Kutbu’ndaki sıcaklıkların geçtiğimiz yılın en önemli olayları arasında olduğuna dikkat çekiyor. 1981-2010 ortalamasına kıyasla dünya genelinde iklimin 0,6 °c arttığını görüyoruz. Buna karşın tam 2,2 °c sıcaklık artışı kaydedilen Arktik kuşak,2020 yılında dünya genelinde sıcaklık değişiminin en çok görüldüğü bölge oldu.

Değişimden en çok etkilenen bölge ise Arktik Sibiryaa oldu.2020 yılında ortalamanın 4,3°c üzerinde seyreden sıcaklıklar, bölgenin 2011 ve 2016 yılında gördüğü 2,5 °c’lik artış rekorlarını kırdı. Raporun ortak yazarlarından analiz bilimcisi Dr. Julien Nicolas,yaşanan ısınmayı şöyle açıklıyor:“Bu ısınma trendi, Arktik kuşağın dünyanın geri kalanından çok daha hızlı,hatta en az iki-üç kat daha hızlı bir şekilde ısındığını net bir şekilde gösteriyor.”

“2020 yılının bu kadar sıcak geçmesinde, doğadaki geri besleme mekanizmalarıda elbette rol oynadı” diyen Dr. Nicolas, şöyle devam diyor: “Bu mekanizmalardan biri yüzeylerin yansıtma gücüyle ilgili olan albedo etkisidir.Yüksek sıcaklıklar nedeniyle ilkbahar başında daha az kar örtüsü oluştu ve kar örtülerinin çabuk erimesi, koyu renkli zeminin erkenden açığa çıkmasına neden oldu. Bu da daha fazla sıcaklık absorbe edilmesine ve dolayısı ile daha fazla ısınmaya yol açtı.Bu durum,özellikle ilkbaharda Sibiryaa bölgesinde meydana gelen sıcaklık dalgalarının oluşumunda mutlaka rol oynamıştır.”Rüzgârlar, normalden daha kuru topraklar ve yaygın olarak yaşanan orman yangınları, rekor sıcaklıkların oluşumunda rol oynayan diğer faktörler arasında gösteriliyor. Kuzey Buz Denizi üzerinde hakim olan sıcak havalar,deniz buzullarıyla kaplı bölgeleri de etkiledi. Bu bölgelerdeki buz oranı, 1979 yılından bu yana görülen ikinci en düşük seviyesini Eylül ayında gördü. Daha spesifik söylemek gerekirse, deniz buzu miktarı 1971-2010 ortalamasının %35 altında seyretti. Temmuz ve Ekim’ de bu oran,o aylarda görülmüş en düşük seviyelerine düştü.

Sibiryaa’da görülen orman yangınları da rekorlar kırdı.Orman yangınlarının emisyonları nedeniyle atmosfere salınan karbon miktarı, 58 milyon ton ile bir önceki rekorun yaşandığı 2019 yılına kıyasla iki kat yüksek oldu. Yağışsız geçen ilkbahar, topraktaki nem oranlarının düşüklüğü ve normalden bir ay daha erken olarak Haziran ortalarından itibaren kar görülmemiş olması, Sibiryaa’da orman yangını sezonunun daha erken başlamasına ve daha sert geçmesine neden oldu.

Avrupa’daki iklim koşullarının arktik kuşaktaki koşullarla yakından ilişkili olması, ESoTc raporuna bu yıl arktik bölgenin tümüyle dahil edilmiş olmasındaki nedenlerden biri.“Yalnızca ArktikAvrupa değil, büyük resim göz önünde bulundurulmalıdır” diyen Dr.Nicolas,“Arktik bölgede yaşananlar,Avrupa’nın havasını ve iklimini de etkilemektedir. Hatta 2020 başlarında Avrupa’da yaşanan sıcaklar, aslında Sibiryaa üzerinde seyreden büyük bir sıcak hava kütesinin bir parçasıydı. Her iki bölgede yaşananlar, aynı iklimsel oluşum nedeniyle meydana geldi” diyor.

“Güney kutup bölgesinde bulunan ozon deliği yaygın olarak bilinmektedir. Arktik bölgedeki koşullar ise farklı ve orada ozon daha düşük oranda azalıyor” diyen Dr. Nicolas, sözlerine şöyle devam ediyor: “Fakat 2020 yılı biraz farklıydı,çünkü Mart ve Nisan başlarında Arktik bölgede ozon miktarında rekor oranda azalma kaydedildi. Bu durum Antarktika’daki gibi bir ozon deliğine neden olmamış olsa bile, Arktik bölgede stratosfer’de ki ozon oranının bu kadar düşük olduğu kayıtlara bugüne dek hiç geçmemiştir.”

Bu gelişmeye bir açıklama arayan ESoTc raporu, batıdan gelen şiddetli rüzgarların Kuzey Kutbu etrafında dönenerek oluşturduğu ve “kutupsal girdap” olarak adlandırılan meteorolojik olaya işaret ediyor. Bu girdabın gücü, güney enlemlerden gelen havanın kutup havasıyla, belirli sıcaklıklarda ozon oluşumunun meydana geldiği yüksek atmosfer katmanlarında, ne miktarda karıştığını etkiliyor. “Kutupsal girdap çok güçlüydü ve normalden uzun sürdü” diyen Dr. Nicolas, yaşanan olayı şöyle açıklıyor: “Kuzey kutup bölgesinin üzerindeki soğuk havayı hapseden girdap, kuzeydeki havanın orta enlemlerden gelen zengin ozonlu hava ile karışmasını önledi.” Kuzeyde zaten daha düşük olan ozon oranları, kış sona erip güneş ışığının atmosferde ozon tüketen kimyasalları etkinleştirmesiyle beraber daha da azalmış oldu.

Covid-19 pandemisi nedeniyle faaliyetlerin bir süreliğine durdurulmuş olmasına karşın, karbondioksit yoğunlukları yinede %0,6 oranında, yani yaklaşık milyonda 2,3 birim (ppm) artış gösterdi. Ölçülen bu artış önceki yıllara kıyasla biraz daha az olsa bile, Copernicus Atmosfer İzleme Servisi (caMS) tarafından sağlanan uydu verileri, 2020 yılında atmosferde bulunan ortalama sera gazı yoğunluğunun 2003 yılından bu yana ölçülen en yüksek seviyede olduğunu gösteriyor. “Emisyonlardaki azalmanın net bir şekilde hissedilebileceğini düşünen insanlar eminim vardır, fakat emisyonları azaltmamıza rağmen büyük miktarda sera gazı salmaya devam ettik ve bu nedenle atmosferdeki yoğunluk da artış gösterdi” diyen Dr. Vamborg, hissedilecek bir farkın oluşabilmesi için, kapanma süreçlerine benzer nitelikte düşük emisyonlu süreçlerin çok daha sık yaşanması gerektiğine işaret ediyor.

Köy Enstitüleri: Anadolu’da bir aydınlanma serüveni

Sadık Gültekin-Eğitim Bilimcisi

<https://www.ntv.com.tr/yazarlar/sadik-gultekin/koy-enstituleri-anadoluda-bir-aydinlanma-seruveni>,

Okulların adı ‘enstitü’ konuldu, çünkü bilgiyi iş haline getirerek uygulayan bir eğitim sistemi öngörülüyordu. Yani öğrenerek üreten, üreterek öğrenen bir anlayış vardı.

Bu anlayışın temeli, Ulu Önder’in şu sözüne dayanıyordu: ‘Bilgi, söz olmaktan çıkmalı, işe yaramalıdır.’

Köy Enstitüleri 77 yıl önce 17 Nisan 1940’ta kuruldu. Binlerce öğretmenin yetiştiği, onlarca köyde binlerce çocuğun, gencin, yaşlının, kadının, erkeğin okuma yazma ile tanıştığı ve bilimden sanata, tarımdan sağlığa pek çok konuda aydınlanma düşünün gerçekleştiği Köy Enstitüleri...

1940 yılında, yalnızca yüzde 5’inin okuma yazma bildiği ve yüzde 75’inin köylerde yaşadığı bir coğrafyanın, 21 bölgesinde Köy Enstitüleri kuruldu.

Hasan Ali Yücel’in Milli Eğitim Bakanı’ydı. Yücel, İsmail Hakkı Tonguç’u İlköğretim Genel Müdürü olarak atadı.

Sistem köylülerin yine köylüler tarafından eğitildiği bir yapıyı öngörerek yola çıktı. Eğitimciler köylüye hem okuma yazma öğretiyor, hem de yurttaşlık bilgisi öğretiyordu. Onların yetiştirdiği eğitimciler de diğerlerine...

Bu şekilde 7 yılda tam 8 bin eğitimci yetişti.

Köy Enstitülerinden mezun olanlar da pozitif bilimlerden, sağlık hizmetlerine, tarımcılıktan, inşaat işçiliğine pek çok konuda yetkin olmasını sağlayan bir eğitim almış oluyordu.

İlk kez okuma yazma ile tanışan köylerde büyük yazarlar, ressamalar, müzisyenler çıkmaya başlamıştı.

Köy Enstitüleri'nde zamanın yüzde 50'si kültür derslerine yüzde 25'i ziraat derslerine ve yüzde 25'i teknik derslere ayrılmıştı. Her öğrenci bir yıl içinde 25 adet klasik eseri okumak zorundaydı.

Köylerde eğitim verenlerle öğrenciler, kendi binalarını inşa etti, kendi arazilerini ektiler. Bu sayede 15 bin dönüm tarla tarıma elverişli hale getirildi. 750 bin fidan dikildi. 1200 dönüm arazi üzüm bağına çevrildi. Köy Enstitüleri el birliği ile 150 büyük inşaat işi yaptı, 60 atölye, 210 öğretmen evi, 20 uygulama okulu, 12 elektrik santrali, ambarlar, depolar, balıkhaneler inşa etti, 100 km yol yaptı.

Öğrenciler ve öğretmenleri ile kendi coğrafyasına uygun yaratıcı fikirleri uygulama ile birleştiren Köy Enstitüleri, köylerde eğitim hizmetine ulaşamayan yoksul çocuklar için hem aydınlanmanın bir yolu olmuştu hem de köylerde çeşitli meslek alanlarında iş imkanı yaratmıştı.

İsmail Hakkı Tonguç Köy Enstitüleri için 'Köy meselesi sadece köy kalkınması değil, manalı ve şuurlu bir şekilde köyün içten canlandırılmasıdır. Köy insanı öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı ki, onu hiçbir kuvvet yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar etmesin. Ona esir ve uşak muamelesi yapamasın. Onlar da her vatandaş gibi, her zaman haklarına kavuşabilsinler. Köy meselesi, köyde eğitim problemleri de içinde olmak üzere bu demektir' diyordu.

Okul henüz gelişme çağında olan bu çocuklara doyurucu yemek sunamıyordu. Savaş yıllarıydı ve ekmek gramla tartılarak verilebiliyordu. Sabahları un çorbası, bulgur çorbası , öğleyin adı etli fasulye ama et içinde azdı yanında da bulgur pilavı...

Öğrencilerin bunları yedikleri bir gün enstitüye gelen İnönü'ye özel yemek çıkartılınca okul karıştı. Cumhurbaşkanı için özel yemek çıkması tam bir adalet ve eşitlik duygusu ile yetiştirilmiş olan enstitü öğrencilerinin itirazına yol açtı. Bu tür itirazların dillendirildiği yer 'Cumartesi Toplantıları'ydı. O gün, bütün okul öğrencileri ve öğretmenleri ve müdürleriyle buluşur ve geçen haftanın bir değerlendirmesini yapar, yanlış uygulamaları eleştirirlerdi. Eleştirilen kimi zaman temizliği iyi yapmayan görevli öğrenci olurdu kimi zamanda yemeği beğenilmeyen aşçılardı. Ve savunma okul alanının ortasında herkesin gözü önünde yapılırdı. İnönü'nün gelişinden sonra yapılan Cumartesi toplantısında eleştirilerin hedefinde bu sefer Cumhurbaşkanı için özel yemek çıkartan okulun müdürü Rauf İnan vardı. Rauf İnan yapılan eleştirilere şöyle cevap verir: "Ben, Cumhurbaşkanı olduğu için değil İsmet İnönü şeker hastasıdır bu nedenle perhiz olduğu için özel yemek çıkarttım. Siz öğrenciler hasta olduğunuz da revir de size de durumunuza göre özel yemek çıkartmıyor muyuz?" der.

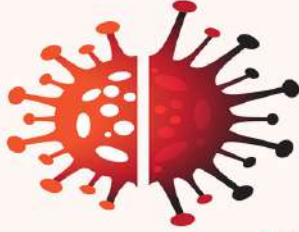
Bunun üzerine durum anlaşılmca konu kapanır. Yani prensipler kim olursa olsun bozulmuyordu.

1954 yılında da enstitüler resmen kapatıldı.

Kovid-19 varyantları, salgınla mücadelede yeni güçlükler ve belirsizlikler yaratıyor

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Kovid-19'un bugüne dek ortaya çıkan mutasyonlarından 4'ünü "Endişe Verici Varyant" (VOC), 8'ini ise "İzlenmesi Gereken Varyant" (VOI) olarak tanımladı

Endişe Verici Varyantlar (VOC)

ALFA VARYANTI B.1.1.7

İlk kez Eylül 2020'de İngiltere'de tespit edildi

%43 ila 90 daha bulaşıcı

Daha yüksek ölüm oranına yol açtığına dair farklı bulgular var

İngiltere'de hakim tip haline geldi, kış aylarındaki vaka artışında başat rol oynadı

GAMMA VARYANTI P.1

İlk kez Ocak 2020'de Japonya'da Brezilya'dan seyahat eden yolcularda tespit edildi

Varyantın, virüsün aminoasitlerinde 17 değişim yarattığı biliniyor

Brezilya'nın Amazonas eyaletinin başkenti Manaus'ta Ocak 2021'de yeni bir dalganın ortaya çıkması, virüsün değişimin vücudun yabancı tipe karşı geliştirdiği doğal antikor korumasını etkisiz kıldığı, dolayısıyla aşılarla da direnç geliştirebileceği endişesine yol açtı

DELTA VARYANTI B.1.167.2

İlk kez Ekim 2020'de Hindistan'da tespit edildi

Hindistan'da martta başlayan ve günlük vaka sayılarının 400 bine kadar çıktığı ikinci salgın dalgasının sorumlusu olduğu tahmin ediliyor

Yayılma hızının Alfa varyantına göre %51-67 daha fazla olduğu tahmin ediliyor

Aşıların koruyucu etkinliğini azalttığına dair bulgular var

Bulaşıcı özelliği yüksek varyantın, yakın zamanda dünya genelinde baskın tip haline gelmesi bekleniyor

İlk kez nisanda ortaya çıkan "Delta Artı" adı verilen türev mutasyonu da kaygı yaratıyor

BETA VARYANTI B.1.351

İlk kez Ekim 2020'de Güney Afrika'da tespit edildi

Daha önce herhangi akut hastalık geçmişi olmayan genç bireyler arasında daha fazla yayıldığı ve ciddi hastalık riski ortaya çıkardığı gözlemlendi

Varyant, Kovid-19 aşılarının koruyuculuğunu azaltabiliyor, antikorlara karşı direnç geliştirebiliyor

DIAGNOVIR

Kovid-19 teşhisini 10 saniyeye düşüren yerli test kullanıma sunuldu

Bilkent Üniversitesi Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezinde (UNAM) Türk araştırmacılar tarafından geliştirilen nanoteknoloji temelli tanı sistemi güvenilirlik testlerini geçerek kullanılmaya başlandı

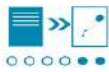

Sistemin adı
"Diagnovir"

10 saniyede sonuç veriyor

Doğruluk payı %99

SİSTEM NASIL ÇALIŞIYOR?

Hızlı sinyal sonucunda yapılan algoritmalar, farklı varyantlara da cevap verebiliyor

Bu algoritmalar **negatif** ya da **pozitif** olarak cevap veriyor

Hastadan alınan numune örneğinin **pozitif** olması halinde **5-10 saniye** içinde, **negatif** durumda ise **20-30 saniye** içinde sonuç çıkıyor

Sistem saniyeler içinde ve hastalığın **erken evresinde** sonuç veriyor

Ağızdan alınan bir sürüntü hızlı **test kitine** yerleştiriliyor

Virüs **pozitif** olması halinde virüs proteinleri bu kite bağlanarak **optik sinyal veriyor**

25.06.2021

AA
ARADILAN AJANSI

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/23826>

ERÜ Rektörü Mustafa Çalış, TURKOVAC'ın geliştirilme sürecine ilişkin değerlendirmelerde bulundu

ERÜ Rektörü Mustafa Çalış, salgının ortaya çıktığı ilk günden itibaren ekiplerinin büyük bir gayretle çalışmaya devam ettiklerini söyledi

Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Rektörü
PROF. DR. MUSTAFA ÇALIŞ

- **"Mutant virüslerle ilgili Aykut hocamız ve ekibimiz çalışıyor.** İlk İngiliz varyantı ön plana çıktığında da hemen çalışmalara başladılar. Onunla ilgili güzel sonuçlar var ama bunu şimdiden söylemek istemiyoruz, **çalışmalar devam ediyor"**
- **"Sıfırdan başlayıp 1,5 yıl içerisinde Faz-2'yi de içinde olacak şekilde tüm aşamaları çok başarılı bir şekilde geçmemiz çok büyük bir başarı, biz bununla gurur duyuyoruz"**
- **"Yeni aşı uygulama araştırma merkezimiz yapılıyor. Gelecek yıl inşallah bitecek.** Orası bittiğinde bir aşının **Faz-1, Faz-2, Faz-3'teki gönüllülere uygulama dozunu da biz orada üreteceğiz,** bu çok önemli. Hiç kimseye ihtiyaç kalmadan üniversitemiz **Faz-3'ü tamamlayıp aşığı ticari hale getirip insanlığa sunmuş olacak"**
- **"(TURKOVAC) Tüm aşı olan gruptaki gönüllülerimizde yüzde 100 antikor oluştu.** Bu, çok büyük bir veri. Aynı zamanda etkinlik gösteren başka parametreler de var. Onlar da çok etkin çıktı, sadece antikor değil, **diğer etkinlik parametreleri de çok iyi çıktı"**

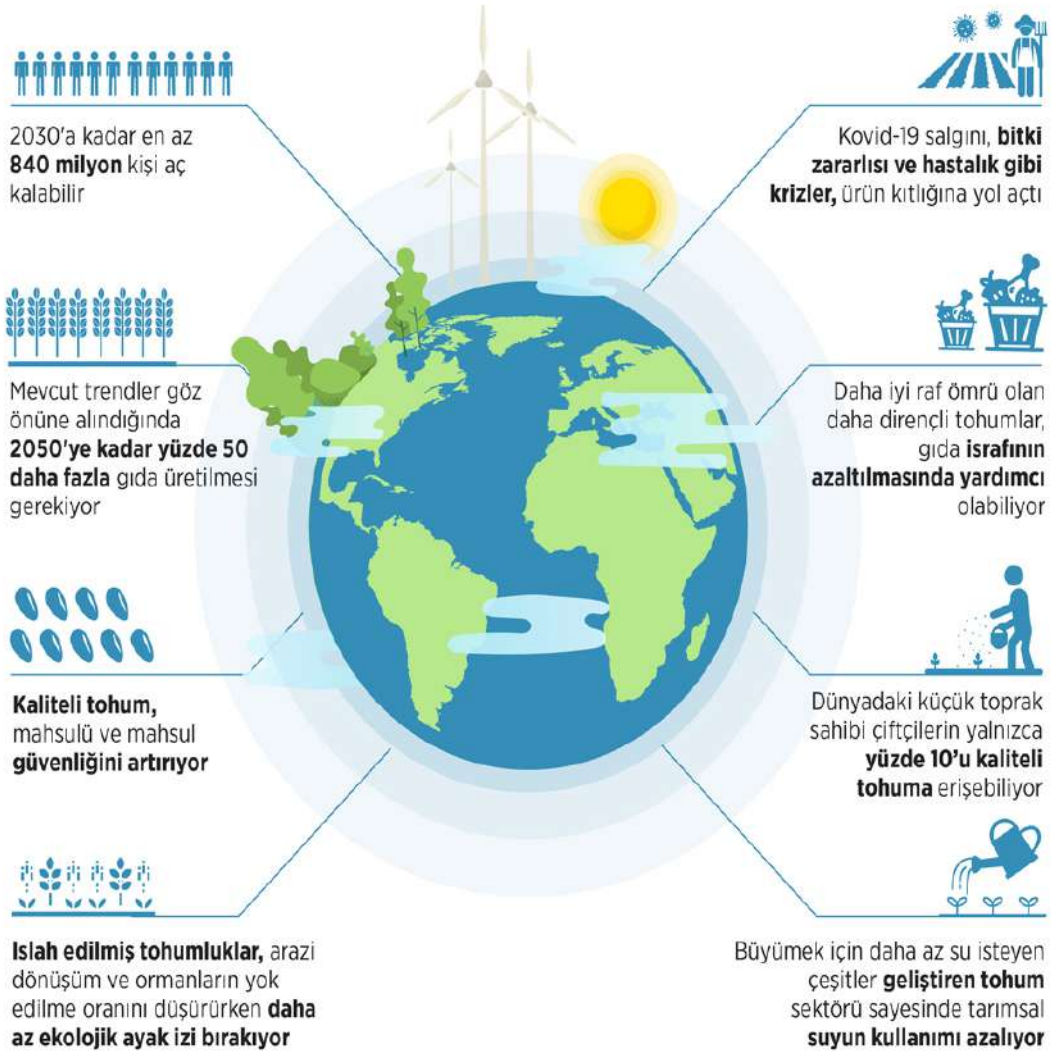

Aşı Araştırma ve Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
PROF. DR. AYKUT ÖZDARENELİ

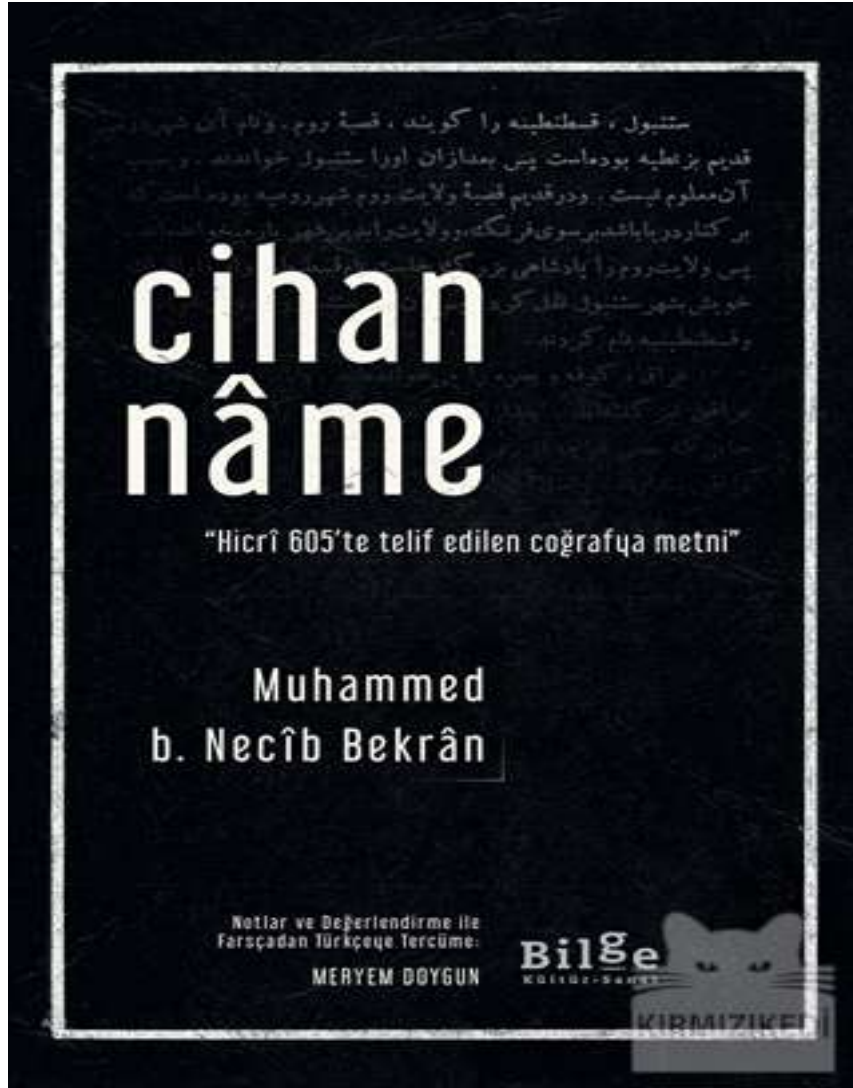
- Aşı Uygulama ve Araştırma Merkezinde, **Aykut Özdarendeli ile beraber 8-10 kişilik ekip yer alıyor**
- Aşı uygulama araştırma merkezi **2013'te kuruldu ve 2015'te resmi olarak faaliyete geçti**
- Merkez, **Avrupa İlaç Ajansı, Kanada ve ABD** gibi birçok yer tarafından denetlenip, kabul edilen bir merkez
- Yerli aşıda **Faz-3 aşamasına geçildi.** Faz-3 aşamasını Sağlık Bakanlığı koordine ediyor
- Aşı olan gruptaki **tüm gönüllülerde yüzde 100 antikor oluştu**

21. yüzyılda iklim değişikliği, kuraklık ve kıtlık gibi faktörler insanları alışkanlıklarını değiştirmeye itti

İçinde bulunulan 21. yüzyılda birçok faktör insanları alışkanlıklarını değiştirmeye veya geçmişteki alışkanlıklara dönmeye itti

Kitap Tavsiyesi

Konstantine'ye Sitanbul derler, Rum kasabasıdır. Eskiden o şehrin adı Bizantiye idi ondan sonra ona Sitanbul dediler.”

Daha hicrî 605 gibi erken tarihlerde İstanbul'un konuşma dilinde günümüzdeki hâli ile kaydedildiği Cihannâme, tarihî coğrafya alanında şimdiye kadar yeterince teveccüh gösterilmemiş bir kaynak olsa da ihtiva ettiği zengin ve özgün malumat itibariyle bizlere bu çalışma hakkında daha fazlasını yapma sorumluluğu yüklemiştir.

Muhammed b. Necîb Bekrân devrin muktedir hükümdarı Sultan Muhammed Hârezmşah'ın dergâhına yaklaşmak için kumaşın üzerine çizdiği büyük dünya haritası coğrafi ölçek ile hazırlanmış Orta Çağ'ın ilk ve en kadim haritası olarak telakki edilmektedir. Müellifin harita üzerindeki noktaları izah etmek için bir risale olarak kaleme aldığı Cihannâme ise gerek kullandığı metodoloji gerekse konu çeşitliliği itibariyle klasik İslam coğrafyacılarının eserleri arasından temayüz eder.

Bu tür eserlerin Türkçeye kazandırılması, alanında büyük bir boşluğu kapatmakla birlikte bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için de bir basamak mesabesindedir. Bu minvalde Cihannâme'nin Farsçadan Türkçeye tercümesinin tarihçiliğimize naçiz bir fayda olarak kütüphanelerimizde yerini alacağına dair ümit bakidir.

